

Invandrare i förort

För flertalet invandrare utgör språkbarriären, de kulturella skillnaderna mellan hemlandet och det nya landet och de i regel bristfälliga kunskaperna om hur det svenska samhället fungerar, gemensamma och grundläggande problem anser John Lovén, socialdirektör i Huddinge. Vid en fortsatt koncentration av invandrarna till tätorter riskerar de att bli ännu mer eftersatta än idag, exempelvis när det gäller bostäder och barnens uppväxtmiljö.

John Lovén

Var tionde invånare är invandrare

Stockholmsregionen präglas av en sjudande utveckling, som framstående beslutsfattare, planerare och ekonomer gärna beskriver i termer som hög produktivitet, höga inkomster, exportöverskott, rikt utbud på arbetstillfällen och kulturella aktiviteter etc. För den som sysslar med socialt arbete ligger nära till hands att uppmärksamma andra aspekter på anhopningen av människor i de nya förortssamhällena — de höga boendekostnaderna, de långa och tröttande resorna, de nyinflyttades avsaknad av släkt och vänner som kan rycka in vid personliga och ekonomiska kriser, samlevnads- och anpassningsproblem, konkurrensen om och eftersläpningen i utbyggnaden av service- och rehabiliteringsresurser.

Den under 50- och 60-talen ökade invandringen till Sverige och den goda tillgången på arbetstillfällen i Stor-Stockholmsområdet har medfört, att invandrarna utgör en växande andel av förorternas nya invånare. Kommuner som Botkyrka, Haninge, Huddinge, Jakobsberg, Märsta, Nacka, Upplands-Väsby och Tyresö har blivit invandrar-kommuner med siffror för andelen utländska medborgare långt över genomsnittet — omkring 10 % eller däröver.

Vilka är invandrarna? Vilka är deras problem sådana man möter dem inom en förortskommuns socialförvaltning? Några uppgifter om Huddinge — landets tionde invandrarkommun — ger en antydning om hur bilden kan te sig i stort.

Av sammanlagt 5 000 utlänningar i början av år 1970 är över hälften — närmare 2 800 — från Finland. Närmast kommer Tyskland (400), Norge (350), Danmark (250), Turkiet (180), Österrike (130), Italien (125), Jugoslavien (120), Schweiz (70), Grekland (60) och Spanien (60). Sammanlagt är nära 60 nationer representerade.

Ifråga om kön och civilstånd finns en viss övervikt för män och ogifta, även om relationerna varierar med nationstillhörigheten. Det manliga in-slaget är relativt starkast bland turkar, italienare och greker.

Åldersmässigt dominerar de mest produktiva åldrarna 18—44 år (60 %), men också förskolebarnen är många (850 = 17 %). Av dryga hundratalet 6-åringar är hälften av finsk härkomst. Invandrare över 67 år saknas praktiskt taget helt.

Kulturkonflikter och andra problem

För flertalet invandrare utgör språkbarriären, de kulturella skillnaderna mellan hemlandet och det

nya landet och de i regel bristfälliga kunskaperna om hur det svenska samhället fungerar gemensamma och grundläggande problem. Vardagens ständigt återkommande svårigheter i kontakterna med omvärlden — i umgänget på arbetsplatsen, när man ska åka buss, gå ut på dans, kontakta bostadsförmedling, se på TV o s v — gör sig gällande var man än hamnar i det nya landet.

Om koncentrationen av invandrare till förorterna fortsätter samtidigt med att en fortsatt snabb expansion inom regionen leder till ytterligare påfrestningar för kommunerna, kan man fråga sig om inte invandrarna riskerar att bli ännu mer eftersatta än de är idag. Det lär knappast råda tvivel om att invandrarna redan nu över lag bor sämre än övriga innevånare, att de i betydande utsträckning hänvisas till arbeten som andra inte vill ha, att de av olika skäl har svårare än andra att tillgodogöra sig social service (främst barntillsyn), fritidsservice, föreningsservice o d och att segregations- och isoleringstendenserna för deras del är mer uttalade än för övriga kommuninnevånare. Mycket talar för att invandrabarn riskerar att oftare än andra barn få växa upp i otillfredsställande miljöer. Dessutom får de — utan att ha föräldrarnas självklara upplevelse av nationell identitet — möta psykologiska påfrestningar på grund av olika motsägande normer och krav.

De finska invandrare som kommer i kontakt med socialvården på grund av ekonomiska problem utgöres — enligt socialarbetares erfarenheter — till största delen av yngre män från norra Finland (Österbotten, Lappland), där skogsarbete och småbruk ger otillräcklig försörjning. Flertalet söker starthjälp och återkommer inte utan tycks klara sig på egen hand i fortsättningen. Arbetet går att få tag i hos små eller stora industrier inom eller utom kommunen. Problemen i övrigt sammanhänger ofta med bostadssituationen. Bostadsförhållandena är stundom usla. Två—tre män bor inte sällan i varje rum i hus som disponeras av arbetsgivare eller enskilda. Resultatet blir en otrivsam och torftig miljö, där trängseln bidrar till dålig hygien och en och annan gång även risker för smitta av exempelvis könssjukdomar. Alkoholmissbruk kan höra till bilden. Mera traditionella

hyresrum och sommarstugor förekommer också. En del hårdar ut längre i torftiga förhållanden och får så småningom egen lägenhet via arbetsgivare eller bostadsförmedling. Att man inte hör av fler klagomål än som sker över dåliga bostäder eller höga hyror sammanhänger antagligen med låga anspråk, ångslan att förlora bostaden om man klagat, bristande kunskaper om möjligheter att klaga och rädsla för myndigheter — allt sådant som i större eller mindre utsträckning kännetecknar stora invandrargrupper.

För de invandrande finska kvinnorna, som tycks komma från mycket skilda delar av Finland, är ekonomiska initialsvårigheter betydligt mindre vanliga — antagligen därför att de från början ofta får sin sysselsättning i hemarbete och sjukvård där frågan om kost och logi snabbt kan få sin lösning. De sociala organen kommer däremot in i bilden vid graviditeter då många står ensamma och tämligen hjälplösa.

Kulturkonflikter kommer helt naturligt starkast till uttryck när det gäller utomnordiska invandrare från Syd-Europa, Turkiet, Grekland. Dessutom blir kanske — i varje fall för de invandrare som kommer från agrara miljöer — konfrontationen med det svenska samhället skarpare i storstadsregionen än på mindre orter i andra delar av landet. Det förekommer att upplevelsen av våra värderingar, vårt familjeliv och våra sociala problem leder till så negativa och ångestladdade reaktioner, att man drar sig undan svenskt umgänge och söker skydda de egna barnen från umgänge med svenska barn. En förtroendeman med erfarenheter av turkiska familjer berättar, att ett par föräldrar blev chockade av besök vid en svensk skola och kontakter med svensk skolungdom. Svåra familjekonflikter och sociala störningar — slitningar med grannar, rymningar, asocialitet kan uppkomma när mer eller mindre "försvenskade" barn och ungdomar visar kritiska attityder mot föräldrarna och deras levnadssätt och söker frigöra sig från föräldrarnas inflytande. I sådana fall gäller att socialarbetaren har insikt om de komplicerade sammanhangen och agerar med den varsamhet som situationen kräver.

Vad kan göras?

Problemen är således påtagliga och allvarliga. Vad kan göras för att förhindra att det ökande antalet invandrare blir eftersatta och isolerade minoriteter i det svenska samhället?

Introduktionen i företagen och undervisningen i svenska och om svenska förhållanden måste systematiseras och förbättras. Detta tycks glädjande nog vara på väg. Kommunerna måste säkerställa att serviceresurserna i rimlig utsträckning kommer också invandrarna till del. Även om huvudparten av kommunens insatser måste ombesörjas av respektive fackorgan — skol-, social- och fritidsförvaltningarna och andra — förefaller nödvändigt att i kommuner med ett betydande antal invandrare — såsom redan skett på flera håll — inrätta centrala serviceorgan med förmedlande och samordnande uppgifter (framtagning och distribution av informationsmaterial, rekrytering, utbildning och förmedling av tolkar o s v). För socialvårdens vidkommande behövs bla förbättrade kunskaper hos socialarbetarna om invandrarnas bakgrund och situation, en kraftig satsning på

barntillsyn inkl särskilda språklekskolor (startande av sådana har diskuterats i Huddinge) och en uppsökande verksamhet (enligt gällande lagstiftning), som bla tar sikte på att stimulera till utnyttjande av barnstugorna och att häva isoleringen för de hemarbetande invandrarkvinnorna. Metoderna i den uppsökande verksamheten måste självfallet anpassas till de speciella problem som följer av många invandrades attityder till myndigheter, kvinnornas ställning o d. Gruppvisa informationssammankomster i samarbete med företag, bildnings- och invandrarorganisationer kan vara exempel på tänkbar metodik.

För invandrarna — liksom för övriga innevånare — i Stockholmsregionens expanderande kommuner borde det vara ett intresse, att den fortsatta tillväxten inte sker snabbare än att servicebehoven kan tillgodoses bättre än som nu sker. Likaså synes önskvärt att en mycket stark koncentration till ett begränsat antal kommuner kan undvikas. Möjligheterna att främja en jämnare spridning blir i sista hand beroende av den framtida regionalpolitikens och arbetsmarknadspolitikens inriktning och intensitet.

Red: Ingvar Svensson

Årsmötet

Styrelsen för socialchefsföreningen beslöt vid sitt sammanträde 23 april att inte anordna det tidigare beslutade föreningsmötet. Anledningen härtill är arbetsmarknadskonflikten, som förorsakat förberedelsearbetet. I stället beslöt att uppmåna regionerna att förbereda de överläggningar om socialvårdens målfrågor, som kommer att hållas vid höstens årsmöte.

Samarbetskommittén

Vidare rapporterade Bengt Hedlén bla följande från samarbetskommittén för socialvårdens målfrågor:

Paul Lindblom har utarbetat en handledning till Socialvård i framtiden och protokollet från göteborgskonferensen, vilket nu är publicerat. Studiepaketet utges av Brevskolan och Tidens förlag.

Socialvård i framtiden skall översättas till engelska, tyska och finska.

Samarbetskommittén kommer att under hösten utge en bok vari behandlas klientdemokrati och social kontroll.